

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра «Безпека праці та навколишнього середовища»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____ «Безпека праці та навколишнього середовища»
(назва кафедри)

_____ **Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ**

(підпис)

(ініціали та прізвище)

«_____» _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Правові основи працезохоронної політики та охорони праці»

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань _____ **26 - Цивільна безпека**
(шифр і назва)

спеціальність _____ **263 - Цивільна безпека**
(шифр і назва)

освітня програма _____ **263.01 - Охорона праці**
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ **Професійна підготовка**
(загальна підготовка / професійна підготовка)

форма навчання _____ **денна**
(денна / заочна)

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни –
“Правові основи працезохоронної політики та охорони праці”
(назва дисципліни)

Розробники:

Доцент, кандидат техн. наук
(посада, науковий ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

Євгеній СЕМЕНОВ
(ініціали та прізвище)

_____ (посада, науковий ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

Безпека праці та навколишнього середовища
(назва кафедри)

Протокол від «31» 08 2021 року № 1

Завідувач кафедри Безпека праці та навколишнього середовища
(назва кафедри)

_____ (підпис)

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ
(ініціали та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми	ПІБ Гаранта ОП	Підпис, дата
263.01 Охорона праці	Л.А. Васьковець	

Голова групи забезпечення
спеціальності _____

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ
(ПІБ, підпис)

«_____» _____ 20__ р.

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри-розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Гарант освітньої програми

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета полягає у формуванні у майбутніх фахівців правових знань щодо стану проблем охорони праці, складових і функціонування управління охороною праці та шляхів правового регулювання методів та засобів забезпечення безпеки праці згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами.

Загальні компетентності:

ЗК 1 – Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 6 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

ФК 1 – Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.

ФК 2 – Здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій.

ФК 5 – Здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці.

Програмними результатами навчання:

ПРН 3 – Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій.

ПРН 4 – Застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності.

ПРН 5 – Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності.

ПРН 10 – Розробляти та використовувати технічну документацію, зокрема з використанням сучасних інформаційних технологій.

ПРН 20 – Пояснювати вимоги щодо забезпечення та захисту суб'єктів господарювання, положення та вимоги щодо безпечності, ідентифікації, паспортизації та ведення реєстрів об'єктів підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктів.

Курс «Правові основи працезохоронної політики та охорони праці» базується на знаннях, які одержанні студентами при вивченні соціально-економічних, загальнонаукових та професійно-орієнтованих дисциплін.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Вступ до фаху	Атестація робочих місць за умовами праці
Основи професійної безпеки та здоров'я людини	Організація аудиту в галузі охорони праці
Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
6	120	48	72	32		16	15		6	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 40 (%).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1	Л	2	<p>Змістовий модуль № 1 (<i>Працезахоронна політика та охорона праці при прийомі на роботу та під час роботи</i>)</p> <p><i>Тема 1.</i> Трудове право як галузь трудових відносин. Суб'єкти трудового права.</p> <p>Трудове право як галузь трудових відносин. Поняття основних принципів трудового права України. Суб'єкти трудового права.</p>	[1, 3-13]
2	Л	2	<p><i>Тема 2.</i> Колективні договори та угоди. Трудовий договір.</p> <p>Колективні договори та угоди. Поняття колективного договору. Порядок укладення колективного договору. Зміст колективного договору. Контроль за виконанням колективного договору і види відповідальності за невиконання його зобов'язань. Трудовий договір. Укладання трудового договору. Розірвання трудового договору.</p>	[1, 3-13]
3	ПЗ	2	<p>Складання договору (угоди) при прийомі працівника на роботу.</p>	[1-2, 9]
4	Л	4	<p><i>Тема 3.</i> Робочий час і час відпочинку. Особливості регулювання праці окремих категорій працівників.</p> <p>Робочий час. Оплата праці в умовах неповного робочого часу. Надурочні роботи. Час відпочинку. Види відпусток. Щорічні відпустки та черговість їх надання. Охорона праці жінок. Охорона праці неповнолітніх. Охорона праці осіб з інвалідністю та громадян похилого віку.</p>	[1, 3-13]
5	ПЗ	2	<p>Розробка режиму робочого часу і часу відпочинку на підприємстві.</p>	[1-2, 9]
6	Л	2	<p><i>Тема 4.</i> Дисципліна праці та правові засоби її забезпечення.</p> <p>Трудова дисципліна та поняття внутрішнього трудового розпорядку як основи організації праці. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Заходи заохочення за сумлінне виконання трудових обов'язків. Заходи стягнення за порушення трудових обов'язків і порядок їх</p>	[1, 3-13]

			застосування. Юридична відповідальність за порушення трудових обов'язків. Поняття дисциплінарного проступку.	
7	Л	2	<i>Тема 5.</i> Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Матеріальна відповідальність за порушення вимог законодавства про охорону праці. Позовна давність.	[1, 3-13]
8	ПЗ	2	Розробка режиму робочого часу і часу відпочинку на підприємстві. Частина 2.	[1-2, 9]
9	Л	4	<i>Тема 6.</i> Відшкодування громадянам, підприємствам і державі збитків, завданих порушеннями вимог охорони праці. Відповідальність за заподіяну шкоду особам або організаціям відповідно до вимог Цивільного кодексу. Способи відшкодування шкоди. Адміністративна відповідальність. Види стягнень. Адміністративні правопорушення в галузі законодавства про працю і охорону праці. Адміністративні правопорушення в промисловості. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки.	[1, 3-13]
10	ПЗ	2	Визначення відповідальності за правопорушення у сфері охорони праці (за варіантом).	[1-2, 9]
10	Л	2	Змістовий модуль № 2 (<i>Відшкодування збитків та здійснення нагляду в сфері охорони праці. Юридична відповідальність.</i>) <i>Тема 1.</i> Порядок і строки притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення в сфері охорони праці. Ведення справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони праці та пожежної безпеки. Впровадження справ про адміністративні правопорушення. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності та права особи, що притягається до адміністративної відповідальності. Порядок оскарження постанови про адміністративне правопорушення.	[1, 3-13]
11	Л	2	<i>Тема 2.</i> Індивідуальні та колективні трудові спори і порядок їх розв'язання. Повноваження комісій по трудових спорах. Вирішення трудових спорів судовими інстанціями. Переведення на іншу роботу.	[1, 3-13]
12	ПЗ	2	Відшкодування шкоди здоров'ю, причиненої працівникові на виробництві.	[1-2, 9]
13	Л	2	<i>Тема 3.</i> Гарантії прав громадян на охорону праці. Політика підприємства з охорони праці. Законодавчі акти з охорони праці. Закон України "Про охорону праці" та державна політика в галузі охорони праці. Політика підприємства з питань охорони праці.	[1, 3-13]

14	Л	4	<i>Тема 4.</i> Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю та охорону праці. Поняття та основні види нагляду і контролю. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю та охорону праці. Громадський контроль у сфері охорони праці.	[1, 3-13]
15	ПЗ	2	Визначення прав на пільги і компенсації за важкі і шкідливі умови праці.	[1-2, 9]
16	Л	2	<i>Тема 5.</i> Кримінальна відповідальність за порушення законодавства з охорони праці. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про працю. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Кримінальна відповідальність за порушення правил пожежної безпеки.	[1, 3-13]
17	ПЗ	2	Визначення корупційних адміністративних правопорушень.	[1-2, 9]
18	Л	4	<i>Тема 6.</i> Юридична відповідальність за скоєння злочинів у сфері службової діяльності. Основні положення Закону України «Про запобігання корупції». Заходи, спрямовані на запобігання і протидію корупції. Запобігання корупції у діяльності юридичних осіб. Відповідальність за вчинення корупційних правопорушень. Злочини у сфері службової діяльності, що пов'язані з наданням публічних послуг.	[1, 3-13]
20	ПЗ	2	Визначення ступеня юридичної відповідальності за скоєння злочинів у сфері службової діяльності.	[1-2, 9]
Разом (годин)		48		

Примітки

1. Номер семестру вказують, якщо дисципліна викладається у декількох семестрах.
2. У показнику «Разом (годин)» кількість годин буде відрізнятися від загальної кількості аудиторних годин на кількість годин, що відведена на вивчення тем та питань, які вивчаються студентом самостійно (п. 3 додатку 8).
3. У графі 5 вказується номер відповідно до Додатку 14.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	8
2	Підготовка до практичних(лабораторних, семінарських) занять	8
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	40
4	Виконання індивідуального завдання	16
5	Інші види самостійної роботи	
	Разом	72

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
	<p style="text-align: center;">ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми і системи оплати праці в Україні. 2. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. 3. Загальний порядок прийняття на роботу. 4. Порядок звільнення з роботи та порядок його оформлення. 5. Режим роботи і облік робочого часу. 6. Види відпусток. 7. Форми стимулювання охорони праці. 8. Методи стимулювання охорони праці. 9. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність працівників. 10. Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування. 11. Вимоги Цивільного кодексу щодо прав і обов'язків громадян за заподіяну шкоду іншій особі. 12. Вимоги Цивільного кодексу щодо прав і обов'язків громадян за заподіяну шкоду підприємству. 13. Вимоги Цивільного кодексу щодо прав і обов'язків громадян за заподіяну шкоду державі. 14. Адміністративні правопорушення в будівництві. 15. Ведення справ про адміністративні правопорушення у сфері ядерної та радіаційної безпеки. 16. Ведення справ про інші адміністративні правопорушення. 17. Порядок вирішення колективного трудового спору (конфлікту). 18. Страйк, як крайній засіб вирішення колективного трудового спору (конфлікту). 19. Міжнародні правові акти. 20. Навчання з охорони праці. 21. Забезпечення зайнятості звільненим працівникам. 22. Обов'язки та права працівників щодо виконання вимог охорони праці при трудових відносинах. 23. Масово-роз'яснювальна робота з питань пожежної безпеки. 24. Навчання та інструктажі з питань пожежної безпеки. 25. Неосудність. 26. Обставини, які пом'якшують покарання. 	<p>Із 1-14 теми завдань до 9 тижня.</p> <p>Із 15-29 теми завдань до 15 тижня.</p> <p>Виконання у вигляді рефератів.</p>

	<p>27. Обставини, які обтяжують покарання.</p> <p>28. Давність притягнення до кримінальної відповідальності.</p> <p>29. Закон України “Про засади запобігання та протидії корупції”.</p>	
--	--	--

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

(надається опис методів навчання)

Метод навчання – досить складне, багато якісне багатовимірне педагогічне явище, в якому знаходять відображення об'єктивні закономірності, принципи, цілі, зміст і форми навчання. Цей зв'язок з іншими дидактичними категоріями взаємо-зворотній: принципи, цілі, зміст і форми навчання визначають метод, але вони не можуть бути реалізовані без нього, без урахування можливостей їх практичної реалізації. Науковці поділяють методи навчання на словесні (розповідь-пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні (досліди, вправи, лабораторні роботи, реферати тощо). При вивченні дисципліни використовуються проблемний підхід у лекції та пояснювально-ілюстративний метод. Проблемною є така лекція, що містить у собі проблемні, дискусійні твердження, варіанти вирішення яких досягаються обов'язковим обговоренням їх між усіма присутніми. Цьому передують монолог викладача, в якому він вводить слухачів у проблему, вказує на можливі підходи до її аналізу на матеріалі співставлення різних факторів та теорій і знайомить з деякими умовами та прецедентами її розв'язання, створюючи тим самим ґрунт для проблематизації зовнішнього діалогу. При пояснювально-ілюстративному методі, студенти, що навчаються одержують знання на лекції, з учбової або методичної літератури, через екранну допомогу в "готовому" вигляді. Сприймаючи і осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення. У вузі даний метод знаходить найширше застосування для передачі великого масиву інформації. Це дозволяє студентам застосовувати усі форми освоєння матеріалу, що підвищує ефективність роботи у аудиторії. Окрім цього лектор має можливість застосовувати Інтернет сайти для ілюстрації лекційного матеріалу.

Лекції викладаються українською мовою.

Лектор застосовує на заняттях інформацію та ресурси, що розміщено у Інтернеті на сайті кафедри, де студент може знайти відповідь на багато запитань, у тому числі: лекції, методичні вказівки, тести та інше.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі опитування на лекціях, виступів на практичних заняттях, тестів, виконання індивідуальних завдань, проведення контрольних робіт, ректорських контрольних робіт тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, тестування за змістовними модулями (на 9 та 15 тижнях);
- з практичних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань, реферату за обраною темою.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку (з оцінкою) відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом. Семестровий контроль може проводитися в усній формі по білетах або в письмовій формі за контрольними завданнями, а також шляхом тестування з використанням технічних засобів (Інтернету). Можливе поєднання різних форм контролю.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до семестрового заліку з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання усіх практичних занять, та виконання індивідуальних завдань СРС, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1 – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для заліку

Контрольні роботи	Практичні заняття	Індивідуальне завдання (Реферат)	Залік	Сума
35	50	10	5	100

Таблиця 3 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Рейтингова Оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання містять певні неточності;
75-81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати практичні задачі. 	- невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.

64-74	Д	Задовільно	- Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; - вміння вирішувати прості практичні задачі.	Невміння давати аргументовані відповіді на запитання; - невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки ; - невміння вирішувати складні практичні задачі .
60-63	Е	Задовільно	- Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля, - вміння вирішувати найпростіші практичні задачі.	Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; - невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом.	Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні задачі .
1-34	Ф (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	—	- Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1	Текст лекцій із дисципліни «Правові основи працезахоронної політики та охорони праці» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності 263 «Цивільна безпека» / Є.О. Семенов, В.Ф. Райко, О. І. Ільїнська – Харків : НТУ «ХП», 2019. – 208 с.
2	Управління і соціально-економічні основи охорони праці : практикум для студентів освітньо-кваліфікац. рівня бакалавр : напрям підгот. 263 "Цивільна безпека" : навч. посібник / В. Ф. Райко [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Планета-Принт, 2019. – 240 с.
3	Ткачук К.Н., Москалева В.М., Кусковець С.Л., Зацарний В.В. Правові основи працезахоронної політики України: Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2011. – 310 с.
4	Правові основи працезахоронної політики та охорони праці: навч. посіб. / В.Д. Губенко, Б.М. Коржик, В.П. Андрійченко, Н.А. Губенко; за ред. Б.М. Коржика; Харк. Нац.акад.міськ.госп-ва.-Х.: ХНАМГ, 2011 – 174 с.
5	Правові основи працезахоронної політики та охорони праці: навч. посіб. / О. О. Островерх, Г. О. Барабаш, Т. О. Луценко, С. В. Білан – Харків : НУЦЗУ, 2014. – 173 с.
6	Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08
7	Закон України про охорону праці від 21.11.2002 р.
8	Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2001. № 25-26. Ст. 131

Допоміжна література

9	Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 1996. № 30. ст. 141
10	Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2003. № 40-44. Ст. 536.
11	Козак З.Я. Правове регулювання охорони праці: Навчальний посібник, - Львів, 2003 – 403 с.
12	Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. Дата оновлення: 31.12.2018. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10 (дата звернення: 02.03.2019).

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

(перелік інформаційних ресурсів)

13. Електронний ресурс, доступ: <http://web.kpi.kharkov.ua/safetyofliving/>